

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ

***ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ***

“Перлини степового краю”

20-22 листопада 2019 року

Миколаїв

2019

УДК 63:001.1:338.432

Р64

Конференцію зареєстровано в УкрІНТЕІ (посвідчення № 35 від 23.01.2019 р).

Редакційна колегія:

Дробітько А. В. – канд. с.-г. наук, доцент
Гамаюнова В. В. – д-р с.-г. наук, професор
Панфілова А. В. – канд. с.-г. наук, доцент
Федорчук М. І. – д-р с.-г. наук, професор
Антипова Л. К. – д-р с.-г. наук, професор
Чорний С. Г. – д-р с.-г. наук, професор

Перлини степового краю : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 20-22 листопада 2019 р., м. Миколаїв. – Миколаїв : МНАУ, 2019. – 70 с.

У збірнику публікуються матеріали доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Перлини степового краю», яка відбулася 20-22 листопада 2019 р. на базі Миколаївського національного аграрного університету.

Робота конференції проходила за напрямками: новітні тенденції землеробської галузі в контексті реалій ХХІ століття та шляхи їх вирішення; оптимізація використання земельних ресурсів; екологічно безпечні технології в галузях АПК; екологічна освіта та виховання молоді.

Зміст матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції є точкою зору авторів та не обов'язково відображає офіційну позицію організаційного комітету конференції.

УДК 634.13:581.631

СОРТИ ГРУШІ ДЛЯ ЕКОЛОГІЧНОГО САДІВНИЦТВА

Толстолик Л. М., канд. с.-г. наук
 Мелітопольська дослідна станція садівництва
 ім. М. Ф. Сидоренка ІС НААН

Екологічно чисті плоди користуються попитом не тільки в Україні, а й у світі. Вирощування органічної продукції є перспективною і конкурентоспроможною технологією садівництва, для якої необхідно обирати сорти з мінімальною вразливістю по відношенню до абіотичних і біотичних стресів. У зв'язку з цим актуальною є проблема виявлення сортів, що мають високу стійкість до хвороб в певних умовах вирощування. Така робота була проведена у насадженнях первинного сортовивчення груші Мелітопольської дослідної станції садівництва імені М.Ф. Сидоренка ІС НААН. Підщепи – сіянці дикої лісової груші, айва А, схема розміщення – 4-5 м х 4-6 м. Вивчення стійкості сортів проводили в польових умовах, також був застосований метод штучного зараження за методикою відділу імунітету ВІГРР ім. М.І. Вавілова.

Найбільшої шкоди насадженням груші приносить збудник парші (*Venturia pirina Aderh*). На тлі захисних заходів сорти в польових умовах ознак ураження не проявили, за винятком сорту Тающая, що мав в роки, сприятливі для розвитку патогена, незначні ураження листків (до 1,0 – 1,5 бали). Штучне зараження дозволило диференціювати сорти за ознакою горизонтальної стійкості до даного захворювання. Через два тижні після зараження найбільше хворих листків було у сорту Тающая (44,8%), що не дивно, адже він вражався навіть на тлі захисних заходів. Досить багато уражених листків зафіксовано у сортів Бере Жиффар, Бере прекос Мореттіні, Тріумф Вієнни, Пасс Крассан (20,1% – 21,3%). Мінімальне поширення парша мала на листках сортів Вікторія (0,2%), Старкримсон (0,9%), Янтарна (1,9%). Аналіз розвитку хвороби показав, що найбільшим цей показник був у сорту Бере прекос Мореттіні (35,4%), високим – у сортів Вільямс, Тающая, Бере Жиффар та елітної форми Мелітопольська - 2926 (20,0% – 30,5%). Менше 1% розвитку парша мала на листках сортів Вікторія, Старкримсон, Янтарна, елітної форми Зімня Ро (0,03 – 0,7%). Незначним був розвиток хвороби у сортів Улюблена Клаппа, Бере Дюмон, Форель зимова, Мадам Левавассер, Кюре. У решти сортів інтенсивність ураження варіювала від 1,0% (Мадам Верте) до 1,2% (Вільямс Руж Дельбара). Наші дані щодо ураженості паршею сорту Тающая, збігаються з результатами, отриманими на Майкопській станції ВІР А.С. Тузом і І.А. Бандурко, в той час як в Криму, де сорт був створений, ураження у нього не відмічалось. Це ще раз підтверджує необхідність вивчення стійкості сортів, як втім і інших господарсько важливих показників, в кожному конкретному регіоні. Розглядаючи динаміку поширення і розвитку хвороби протягом періоду вивчення, ми дійшли

висновку, що вирішальне значення має погода в перший місяць вегетації. Це узгоджується з дослідженнями К.М. Степанова і А.К. Чумакова, які вказують, що якщо в перший місяць вегетації температура знаходиться в межах 12-20°C при малій кількості опадів, то погода подальшого періоду на розвиток парші істотного впливу не має. У нашому регіоні в останні роки ситуація частіше була зворотною – волога зягана весна сприяла активному розповсюдженню парші. Дані штучного зараження показали відсутність імунних до парші сортів груші. Разом з тим виявлено сорти з високою стійкістю до патогена – Вікторія, Старкримсон, Янтарна, елітна форма Зімня Рo, що мають мінімальний відсоток розвитку і поширення хвороби. Навіть в умовах штучного зараження вони були практично вільні від парші. Без застосування захисних заходів протягом п'яти років незначно уражувалися паршею сорти селекції МДСС імені М.Ф. Сидоренка ІС НААН Весільна, Катюша, Пектораль, Чистенька, елітні форми Южанка, Суперниця, Яскрава і деякі добірні форми, а також інтродуковані сорти Нарт, Сіянець Кіффера і Мін-юєлі. Сорти Тающая, Бере прекос Мореттіні і Бере Жиффар, що мають найбільшу поширеність і інтенсивність розвитку парші, віднесені нами до уражуваних і можуть бути використані як сорти-аналізатори в умовах південного степу України. Невисоку стійкість мали сорти Вільямс і Мелітопольська - 2926. У решти сортів вона знаходилася на середньому рівні.

Останнім часом особливу небезпеку для груші становить бактеріальний опік (*Erwinia amylovora* (Burill) Wint. Et al.). Хоча це захворювання і вважається карантинним, воно широко поширене в США, Канаді, Новій Зеландії, Австралії, Японії, країнах Західної Європи і з західної України приблизно 25 років тому було занесено до південного степу. Стійких сортів в нашій колекції практично не виявилось. Особливо сильно уражуються старі європейські сорти, причому не тільки молоді, а й дорослі плодові дерева, що не співпадає з поширеною думкою щодо сприйнятливості груші до даного захворювання переважно в перші роки після садіння до саду. Нами за 12 років спостережень виділені сорти і форми без ознак ураження бактеріальним опіком: селекції МДСС імені М.Ф. Сидоренка ІС НААН – Кандидатка, Пектораль, Весільна, Катюша, Мелітопольська сочна; інтродуковані – Кіргізская зімня, Талгарская красавица, Доктор Тіль, Кавказ, Дево та елітні форми Южанка, Суперниця, М-14495 (Яскрава).

Таким чином, комплексну стійкість до парші та бактеріального опіку виявили сорти груші Весільна, Катюша, елітні форми Южанка, Суперниця, Яскрава. Вони є перспективними для створення промислових екологічних садів у Південному Степу України.